

Första dagen på Sveriges Energiting:

Livbojen som räddade kärnkraftsdrömmarna

1992 bildades något som man i kärnkraftbranschen kallar livbojen. Det riktiga namnet är Svenskt Kärntekniskt Centrum, förkortat SKC, <http://www.kth.se/sci/centra/skc> och denna organisation arrangerade under Energitingets första dag ett seminarium med nio föredrag under rubriken ”Framtidens energisystem”. Det var kärnkraftindustrin som tillsammans med Statens Kärnkraftinspektion bildade och finansierade SKC. I dag finns inte SKI men den har ersatts av Strålsäkerhetsmyndigheten. Årsbudgeten är nu på 17 miljoner kronor som slussas till KTH, Chalmers och Uppsala universitet. Både ordföranden och direktören för SKC kommer från Vattenfall. Seminariet leddes av kärnkraftsveteranen Per Brunzell, konsult och tidigare VD för svenska Westinghouse.

SKC kom till för att rädda tillgången på kompetens i den dödförklarade kärnkraftsbranschen som under 1980-talet blev allt mindre attraktiv för unga kärnfysiker, ingenjörer och andra yrkeskategorier. ”Kärnkraft var länge lika intressant som potatis”, som en av föreläsarna på seminariet sa. Men inte bara kompetensen i branschen överlevde genom denna livboj – om den nu gjorde det, vilket en del kritiska röster betvivlar efter det senaste årets bottenstatistik för de svenska reaktorena. Också drömmen om en strålande framtid för kärnkraften överlevde.

Denna dröm delades en tid av det politiska etablissemanget – Tage Erlander var tidigt en stor kärnkraftentusiast och centerpartisten Torsten Bengtsson har gått till historien för sin motion från 1970 om ”en planmässig och successiv utbyggnad av kärnkraftverk utefter Norrlandskusten”. Men sedan slutet av 1970-talet är denna dröm politiskt husvill och de som ville hålla den vid liv klagade länge bittert över vad de kallade tankeförbudslagen. De syftade då på paragraf 6 i lagen om kärnteknisk verksamhet <http://sv.wikipedia.org/wiki/Tankef%C3%B6rbudet> där det stod att ”Ingen får utarbeta konstruktionsritningar, beräkna kostnader, beställa utrustning eller vidta andra sådana förberedande åtgärder i syfte att inom landet uppföra en kärnkraftsreaktor.” Men alla lät sig inte nedslås. Jan Wallenius, numera professor i reaktorfysik på KTH och en av föreläsarna på Energitinget, tycks aldrig ha tvivlat på att vinden skulle vända. 2004 skrev Dagens Nyheters chefredaktör Niklas Ekdal entusiastiskt att Wallenius klurade i smyg, tankeförbudet till trots, och att han, om han fick fria händer, ”skulle bygga om Barsebäck 2 till en anläggning där man återanvänder utbränt kärnbränsle.”

<http://www.dn.se/ledare/signerat/tva-tokiga-tankeforbud-1.274139>

Så fria händer har han inte fått men i fjol fick han och hans kolleger i alla fall 50 miljoner kronor för att jobba vidare med den där drömmen om kärnkraftens ”Generation IV”. Pengar från ”regeringen”, som Wallenius sa till Ny Teknik.

http://www.nyteknik.se/nyheter/energi_miljo/karnkraft/article669459.ece Det skulle förstås Maud Olofsson aldrig hålla med om, hon har ju lovat att inte en skattekrona ska gå till ny svensk kärnkraft. Hon skulle säkert i stället peka på Vetenskapsrådet och säga att forskningen ju är fri i ett demokratiskt land. Det så kallade tankeförbudet togs för övrigt bort 2006 och nu strömmar unga människor till Chalmers och KTH för att utbilda sig och göra karriär i kärnkraftvärlden. ”YOUNG GENERATION tror på kärnkraften” skrev Chalmers kårtidning Tofsen i en av flera artiklar där man marknadsfört den nygamla drömmen. <http://www.tofsen.chs.chalmers.se/tofsen1002/default.html> (bläddra fram till sidan 11)

I seminariets andra del var det dags att ta fram den stora kikaren, som Per Brunzell sa, och Wallenius var alltså en av dem som tittade i den. Bland annat berättade han om projektet ESNII som siktar mot att bygga snabbreaktorer där man genom transmutation ska kunna utnyttja kärnkraftavfallet från traditionella reaktorer och på det viset mer eller mindre eliminera branschens problem med uranförsörjning och avfallsförvaring. - Hela prislappen för industrins ESNII-projekt är 10 miljarder Euro, berättade Jan Wallenius. På min fråga bekräftade han att pengarna huvudsakligen måste komma från statsbudgetar.

ESNII är ett bra exempel på hur det energiindustriella maktkomplexet arbetar. Här samarbetar industrin, forskare och politiker för att i offentlighetens utmarker förse sina kärnkraftdrömmar med rejäla muskler. Vi behöver inte tänka konspirativt för att inse det. Det räcker att googla. Det var vad jag gjorde när jag kom hem från Energitinget.

Jag lär mig då att ESNII ska utläsas som det europeiska industriella initiativet för uthållig (sustainable) kärnkraft.

http://www.snetp.eu/www/snetp/index.php?option=com_content&view=article&id=22&Itemid=12

Detta projekt har i sin tur vuxit fram ur ett nätverk inom kärnkraftetablissemangen som kallar sig SNETP som är en förkortning för Sustainable Nuclear Energy Technology Platform.

<http://www.snetp.eu/www/snetp/> Bland medlemmarna i SNETP finns svenska Vattenfall och Westinghouse och finska Fortum och TVO (som äger reaktorerna Olkiluoto 1 och 2). Vad SNETP nu önskar är att deras ESNII-projekt ska adopteras och finansieras av EU. Och ser man på, i EU-kommissionen finns redan planer som passar som hand i handske för ESNII och SNETPs drömmar om fjärde generationens reaktorer. EU-kommissionens initiativ kallas SET-planen (Strategisk Energiteknologi) och ett av delprojekten handlar om just ”uthållig kärnkraft”.

http://ec.europa.eu/energy/technology/set_plan/doc/2009_comm_investing_development_low_carbon_technologies_roadmap.pdf I oktober 2009, under det svenska ordförandeskapet, ordnade Energimyndigheten en konferens om SET-planen (för särskilt inbjudna) där Maud Olofsson inledningstalade.

<http://www.energimyndigheten.se/sv/internationellt/internationellt-energisamarbete--/energifragan-inom-eu/SET-Plan-Conference-2009/> En av föreläsarna var professor Paul Howarth, direktör på brittiska statens kärnkraftlaboratorium. Gissa vad han ansåg att EU ska prioritera inom kärnkraftområdet? Naturligtvis ESNII! Han använde till och med Power-point-bilderna som framställts av kärnkraftlobbyns organisation SNETP.

http://www.energimyndigheten.se/Global/Om%20oss/Ordf%C3%B6randeskap%2009/SET%20Documentation/SET2009_Nuclear%20energy.pdf

Med andra ord: inflytelserika makter inom EU är på marsch för att förverkliga sina utopier om en ny kärnkraftgeneration. Kan de hejdas? På kvällen efter Energitingets första dag, när jag försökte smälta alla föredragen jag hört, var jag tämligen pessimistisk på den punkten.